

## Universal Declaration of Human Rights - Waama

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

---

### Yirisaro fɔ̃ku consiroma āduriya mii

#### [Preamble]

Ti ka cɔ̃te maa yissaro Fɔ̃ku mii da ta neki sa o i se o yon; o i Fɔ̃ da i o daari;

Ti ka cɔ̃te maa nɔ̃re yirisaro ta yaate kpeemma boma mii, da neki-di panto o se o yon o i Fɔ̃ da i o daari;

Tika cɔ̃te maa yirisaro Fɔ̃ku ta wiri, da neki-di nee yiro ta bo, o nukpiikiba ñ yi o tetin-na;

Ti ka turi ti cɔ̃te maa kpeeto tɔ̃kitibu ta daari tinkpanne na de tɔ̃re;

Ti kanka cɔ̃te maa pe na do bà ta da i biinni Fɔ̃ku ñ sooki ku yì bà daari-na;

Ti ka cɔ̃te maa ānduriya kaatooya, yaa ta yau na yirisaro Fɔ̃ku darima yaama ya ta yembiri da seena ya ñ kaate ya ñ yīrun sabare-de ta yau-na maa yirisaro Fɔ̃ku daari-ma yaama ya te de:

#### Pɔ̃pɔ̃ma (1)

Yiriba na bà sikindo dare bà mɛ̃eri, da seena yirimma mii bà ta da i neki bà tɔ̃ba.

#### Yennema (2)

Yirisaro ba o wan, nee o ta bo, da nekidi o i yinri maa o ta da i Fɔ̃ da sooki da i o daarina.

#### Taremma (3)

Yirisaro Fɔ̃ku na kù consiroma yi yonda pɔ̃pɔ̃ra-di boma-mii.

#### Naasemma (4)

Yirisaro o ba da i Fɔ̃ sa yombitu.

#### Nuūtemma (5)

Da ba tiri sa yiro ñ yi Fɔ̃ pɔ̃ntu na yaroobu-mii yanjisi tori.

#### Kparitemma (6)

Yirisaro ne o ta Fɔ̃ o i tɛ̃m o yirimma tori.

#### Berentemma (7)

Yiraba me-di bà maasi booti yaama consiroma mii, batisima paa.

#### Neitemma (8)

Yirisaro ba o wan ñ boti sa o bibi o ñ yirimma booti dannamii, o ka mɛ̃ende sa bà neki bà o di wɛ̃enu yanjisi tori.

## Weitemma (9)

Da ba tiri sa bà finni yirisaro, karan o yeri o tingu yanjisi tori.

## Piika (10)

Yirisaro ba o wan bà ka o pee yaama sa o maa ba wëenu; bootidamu teera yëembe bà o ò yire ma mii.

## Piika na ma yon (11)

Yirisaro ba wan bà ka o pee yaama, sa booti-dana teera maa còte ba mēende sa o daari-di da mēena-di o ò yirimma maa o ta mu ò boti bà o ma kpinsire yiri kutire nuna.

## Piika na ma yenni (12)

Yirisaro ba o wan, o ò yeete mii, tɔ dëyɔŋo ka ò o yasire-ti yanjisi tori, o da sooki-di o wo bo bootu.

## Piika na ma taari (13)

Yirisaro ba o wan, o ò yeete mii, tɔ dëyɔŋo ka ò o yasire-ti yanjisi tori, o da sooki-di o wo bo bootu.

## Piika na ma naasi (14)

Yirisaro bà ka o tɔŋe o ò tinkpaanne, o da sooki-di o kori tinkpaandëende.

## Piika na ma nun (15)

Da neki-di sa yiro ba o wan, o i boti tinkpaanyetande.

## Piika na ma kparun (16)

Yirisaro, ti yon-di; do ba o wan na pe ba o wan bà da sooki-di bà mansa. Sa bà yeema yi bà daari-na, da i bà yeetitɔɔba na bà tinkpaanne nukpiikkiba da i bà tetirina.

## Piika na ma beren (17)

Yirisaro o ka bo o yon, ya na tɔɔba kari; da neki sa o i boti o ò yonandenda.

## Piika na ma nei (18)

Yirisaro ba o wan o tan da sooki-di o yori maa ota bansiti yirikutire-mii, yì yeema sooki ma i daari-na.

## Piika na ma wei (19)

Yirisaro tan ba da i dɔɔsi-ti sa o tɔke tɔɔba dabaru wo o ta yindi wo ka pori.

## Piisu yenni (20)

Yirisaro ba o wan o ò banja ka o pe, o da sooki-di o yunji kaatorede mii o ta neki.

## Piisu yenni na ma yon (21)

Yirisaro, da neki o i yinri maa o ò tinkpaande yaama ta coonni, o i pukiri yerisu su den nɔɔre dè tan tara o peeke. Da tori mari ba saba dosibu ka bo, o tara taka o ne doo na o ò banja kà yon sabare-de o ta neki.

Piisu yenni na ma yenni (22)

Yirisaro yon wɛɛrun ba o ɛ̃ seku boma mii, da seena yiriba ta da i tetina bà tɔɔba Fɔ̃ku sooki ku yì bà daari-na.

Piisu yenni na ma taari (23)

Yirisaro ne o ta Fɔ̃, da neki o tondi yerika ka o ta da i pukiri sɔ̃tɔ̃ma.

Na tɔɔba kari yi ta ka pukiri, yi cɔ̃ntu i mɛɛ, yi nɔ̃ɔya i mɛɛ, yi yerɪ̃ɪ̃a sooki ka i coonna tirima.

Piisu yenni na ma naasi (24)

Yerento ba o wan da neki-di o ɛ̃ yerika yuure cɛ̀ bà ta o pɛ Fɔ̃sɪ̃ma, o sooki o fakina tinkpaantɔ̃ya tɔ̃ya o tɔ̃sɛ na o yon manjima na simma.

Piisu yenni na ma nun (25)

Yirisaro boma ka o ɛ̃ yeri-na, da neki-di sa o ɛ̃ simma mii, tɔɔba ɲo teete-na; maa o ɛ̃ Fɔ̃ku ta da turi ku o daariki-na.

Bisu, da kpa na su dɔ̃rima sari su ɲkutina, da sɔ̃ɔti-di sa yirikuriba yii su tetiri-na.

Piisu yenni na ma kparun (26)

Yirisaro ba o wan, da neki o taka kɔ̃rima.

Kɔ̃ribi mui demma i tirasi-di. Kɔ̃ri kpeena tookima maa, da bo yiro yimma na o ɛ̃ wɛɛrun yin-di.

Kɔ̃rima takoma-di da seke yiro ɛ̃ tana simma, o sooki o Fetima o ɛ̃ yon o neke na yirisari tɔ̃, Fɔ̃ku sooki ku i daari-na ɛ̃duriya mii.

Piisu yenni na ma beren (27)

Yiro ba o wan da sooki-di o tonni o ɛ̃ borika basima dendan o da sɛsɛsi, dɔ̃ ba peena.

Piisu yenni na ma nei (28)

Ba wan da yɛɛmbɛ-di o sɔ̃ o ɛ̃ yirimma, maa den tori yaama den nɔ̃ɔre sabare-de ta tuuri maa, da sooki da i na yonda munda.

Piisu yenni na ma wei (29)

Yiro o ka bo tɔɔba mii, o nɔ̃ɔɛ o ɛ̃ yɛɛmboma tɔ̃sɛ bà demma maa yì Fɔ̃ku ta da i coonna sɔ̃tɔ̃ma, ku daarima tori ma-di ba wan ta da i yinri o tɔ̃ parade, sa maa ɛ̃duriya kaatookpɛende dè ta yauna yirisaro Fɔ̃ku yaama ta maa neki.

Piisu taari (30)

Da paa sa yonjo ya tin tinkpaanyonde nɔ̃ɔ yaama ɛ̃ ciisi ya de peti sabare-de den yaama; ma den tori da ta i ɛ̃duriya kaatookpɛende nɔ̃ɔ Fonne.

---